

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 30 września 1993 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych.

1. Na podstawie art. 10 pkt 1 ustawy z dnia 15 maja 1993 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o prokuraturze, o Sądzie Najwyższym, o Trybunale Konstytucyjnym, o Krajowej Radzie Sądownictwa i o powołaniu sądów apelacyjnych (Dz. U. Nr 47, poz. 213) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1990 r. Nr 23, poz. 138), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198),
- 2) ustawą z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 53, poz. 306),
- 3) ustawą z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy (Dz. U. Nr 89, poz. 517),
- 4) ustawą z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234),
- 5) ustawą z dnia 16 października 1991 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o prokuraturze, o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 100, poz. 443),

6) ustawą z dnia 15 maja 1993 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o prokuraturze, o Sądzie Najwyższym, o Trybunale Konstytucyjnym, o Krajowej Radzie Sądownictwa i o powołaniu sądów apelacyjnych (Dz. U. Nr 47, poz. 213)

i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

1) art. 158—161 i 164 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 137), które stanowią:

„Art. 158. W ustawie z dnia 25 maja 1951 r. — Prawo o notariacie (Dz. U. z 1963 r. Nr 19, poz. 106, z 1964 r. Nr 41, poz. 278, z 1965 r. Nr 52, poz. 318, z 1974 r. Nr 50, poz. 317 i z 1982 r. Nr 31, poz. 214) art. 18 otrzymuje brzmienie:

«Art. 18. Do notariuszy stosuje się odpowiednio przepisy art. 67, 72 oraz 74—82 ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych.»

Art. 159. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, w drodze rozporządzenia, określa w stosunku do osób będących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy sędziami Naczelnego Sądu Administracyjnego i okręgowych sądów pracy i ubezpieczeń społecznych zasady zalicza-

nia do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego przysługującego sędziom, okresów zatrudnienia w innych organach państwowych niż sąd i prokuratura.

Art. 160. § 1. W okresie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zostaną zwołane zgromadzenia ogólne w składzie określonym w art. 40 § 1, które dokonają czynności przewidzianych w art. 41 pkt 2 i 3.

§ 2. Do czasu powołania, zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, zgromadzenia ogólnego, kolegium sądu wojewódzkiego oraz sądów dyscyplinarnych pełnią swe funkcje dotychczasowe zgromadzenia ogólne, kolegia administracyjne i sądy dyscyplinarne.

Art. 161. Przepisy art. 143 § 2, art. 145 § 1 zdanie drugie i art. 151 § 2 stosuje się do kandydatów na ławników i ławników wybieranych, poczynając od kadencji rozpoczynających się po wejściu ustawy w życie."

„Art. 164. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1985 r.”,

2) art. 12 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej (Dz. U. Nr 4, poz. 24), który stanowi:

„Art. 12. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1989 r.”,

3) art. 20 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 175), który stanowi:

„Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1989 r., z tym że art. 8 ust. 5 i art. 13 ust. 1, 5 i 6 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”,

4) art. 7, 8, 12, 14, 15 i 18 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436), które stanowią:

„Art. 7. Minister Sprawiedliwości powoła prezesów sądów wojewódzkich na okres kadencji, w trybie określonym ustawą, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, a wiceprezesów sądów wojewódzkich, prezesów i wiceprezesów sądów rejonowych — w terminie 6 miesięcy.

Art. 8. 1. Zebrania sędziów sądów rejonowych, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, wybiorą delegatów sędziów sądów rejonowych do zgromadzeń ogólnych sędziów.

2. Zgromadzenia ogólne sędziów, w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, wybiorą członków kolegiów sądów wojewódzkich.

3. Do czasu powołania zgromadzeń ogólnych sędziów i kolegiów sądów wojewódzkich na podstawie niniejszej ustawy pełnią swe funkcje zgromadzenia ogólne sędziów i kolegia sądów wojewódzkich w dotychczasowym składzie."

„Art. 12. 1. Zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów w sądach wojewódzkich — w terminie trzech miesięcy od dnia określenia przez Krajową Radę Sądownictwa liczby sędziów sądów dyscyplinarnych — wybiorą sędziów tych sądów.

2. Do czasu wyboru sądów dyscyplinarnych na podstawie niniejszej ustawy działają sądy dyscyplinarne utworzone na podstawie dotychczasowych przepisów.

3. Nie zakończone prawomocnie sprawy do dnia wyboru sądów dyscyplinarnych na podstawie niniejszej ustawy, toczące się w dotychczasowych sądach dyscyplinarnych, przekazuje się do dalszego rozpoznania odpowiednio Sądowi Dyscyplinarnemu i Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu."

„Art. 14. Minister Sprawiedliwości może powierzyć asesorowi sądowemu, pełniącemu czynności w sądzie rejonowym w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, pełnienie czynności sędziowskich na czas przekraczający dwa lata, nie dłuższy jednak niż do dnia 30 czerwca 1990 r.

Art. 15. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli nie są z nią sprzeczne."

„Art. 18. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”,

5) art. 33 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz. U. Nr 14, poz. 88), który stanowi:

„Art. 33. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”,

6) art. 47 ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198), który stanowi:

„Art. 47. Ustawa wchodzi w życie z dniem 27 maja 1990 r.”,

7) art. 14 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 53, poz. 306), który stanowi:

- „Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3 pkt 1, 2, 3, 6, 7, 8 i 9 oraz art. 4 pkt 1, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.”,
- 8) art. 27 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy (Dz. U. Nr 89, poz. 517), który stanowi:
- „Art. 27. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r., z wyjątkiem art. 5 i 14, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”,
- 9) art. 49 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234), który stanowi:
- „Art. 49. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”,
- 10) art. 5 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o prokuraturze, o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 100, poz. 443), który stanowi:
- „Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”,
- 11) art. 7 i 11 ustawy z dnia 15 maja 1993 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o prokuraturze, o Sądzie Najwyższym, o Trybunale Konstytucyjnym, o Krajowej Radzie Sądownictwa i o powołaniu sądów apelacyjnych (Dz. U. Nr 47, poz. 213), które stanowią:
- „Art. 7. 1. Prezesi i wiceprezesi sądów powszechnych powołani na podstawie dotychczasowych przepisów stają się prezesami i wiceprezesami powołanymi na te stanowiska w rozumieniu niniejszej ustawy.
2. Do czasu wyboru rzeczników dyscyplinarnych na podstawie przepisów niniejszej ustawy w sprawach dyscyplinarnych funkcje te pełnią rzecznicy dotychczasowi.”
- „Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.”
3. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje przepisów działu III tej ustawy w brzmieniu:

„Dział III

Tytuł honorowy «Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej»

Art. 107. § 1. Ustanawia się tytuł honorowy «Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej», zwany dalej «tytułem honorowym».

§ 2. Symbolem tytułu honorowego jest odznaka «Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej».

Art. 108. § 1. Tytuł honorowy nadaje się najbardziej zasłużonym sędziom za osiągnięcia w wieloletniej wyróżniającej się służbie w organach wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Tytuł honorowy może być nadawany również najbardziej zasłużonym ławnikom ludowym i innym osobom, które w okresie wieloletniej działalności wyróżniły się szczególnymi osiągnięciami w realizacji zadań organów wymiaru sprawiedliwości.

Art. 109. § 1. Tytuł honorowy nadaje Prezydent.

§ 2. Prezydent określa:

- 1) wzór odznaki tytułu honorowego,
- 2) tryb przedstawiania wniosków o nadanie tytułu honorowego,
- 3) tryb wręczania odznaki i dyplomu o nadaniu tytułu honorowego,
- 4) sposób noszenia odznaki tytułu honorowego.

Art. 110. Osobie wyróżnionej tytułem honorowym przysługuje dodatek do emerytury lub renty, przewidziany odpowiednio w przepisach:

- 1) o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 2) o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin

— z tytułu odznaczenia państwowego, w wysokości i na zasadach określonych w tych przepisach.”

— jako wygastłych.

Minister Sprawiedliwości: *J. Piątkowski*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 września 1993 r. (poz. 25)

USTAWA

z dnia 20 czerwca 1985 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Dział I

SĄDY

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. § 1. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2.¹⁾ Sądami powszechnymi są sądy apelacyjne, sądy wojewódzkie i sądy rejonowe.

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 53, poz. 306).

Art. 2. § 1. Sądy powszechne rozstrzygają sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawami innym sądom.

§ 2. Sądy powszechne rozstrzygają także sprawy nie wymienione w § 1, jeżeli zostały przekazane do ich właściwości odrębnymi ustawami.

Art. 3. § 1. Sprawy należące do sądów powszechnych rozpoznają sądy rejonowe, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawami do właściwości sądów wojewódzkich.

§ 2.²⁾ Sądy wojewódzkie rozpoznają ponadto środki odwoławcze od orzeczeń sądów rejonowych; środki odwoławcze od orzeczeń sądów wojewódzkich, wydanych w pierwszej instancji, rozpoznają sądy apelacyjne.

Art. 4. § 1. W skład sądu powszechnego wchodzi prezes, wiceprezes lub wiceprezesi oraz sędziowie.

§ 2. Sędziów powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Art. 5. § 1. Rozpoznawanie spraw w sądach powszechnych odbywa się z udziałem ławników ludowych, z wyjątkiem wypadków określonych w ustawach.

§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami.

Art. 6. Sądy powszechne wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 7. § 1. Sądy powszechne rozpoznają i rozstrzygają sprawy kolegalnie, w postępowaniu jawnym, chyba że ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Postępowanie przed sądami powszechnymi toczy się na zasadzie równości stron, z zapewnieniem stronom prawa do obrony, a także odwołania się do sądu wyższej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 8. Osoba nie władająca językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w języku ojczystym i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

Art. 9. Nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Art. 10. Zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów powszechnych sprawuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 11. Minister Sprawiedliwości przedstawia Prezydentowi i Krajowej Radzie Sądownictwa informację o działalności sądów powszechnych.

Art. 12.³⁾ § 1. Sędziowie współuczestniczą w czynnościach z zakresu administracji sądowej poprzez organy kolegalne sądu.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 1.

§ 2. Organami kolegalnymi sądu apelacyjnego i sądu wojewódzkiego są: zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu.

Art. 13. (skreślony⁴⁾).

Art. 14. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach, rozumie się przez to sądy powszechne.

Rozdział 2

Organizacja sądów

Art. 15.⁵⁾ § 1. Sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin, w granicach tego samego województwa; w uzasadnionych wypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy.

§ 2. Sąd wojewódzki tworzy się dla jednego lub kilku województw; w uzasadnionych wypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd wojewódzki w granicach tego samego województwa.

§ 3. Sąd apelacyjny tworzy się dla okręgów kilku województw.

Art. 16. § 1.⁶⁾ Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem — Szefem Urzędu Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy apelacyjne, wojewódzkie i rejonowe oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może stworzyć poza siedzibą sądu, a także znosić:

- 1) ośrodki zamiejscowe sądów wojewódzkich, składające się z jednego lub więcej wydziałów,
- 2) wydziały zamiejscowe sądów rejonowych.

§ 3. Pracownicy zniesionego ośrodka lub wydziału zamiejscowego przechodzą do odpowiedniego sądu.

Art. 17. § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach wojewódzkich odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy i ubezpieczeń społecznych), a w sądach rejonowych — odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy (sądy pracy).

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może utworzyć w niektórych sądach wojewódzkich odrębne jednostki organizacyjne, właściwe wyłącznie do spraw z zakresu prawa pracy (sądy pracy) lub wyłącznie do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (sądy ubezpieczeń społecznych).

⁴⁾ Przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 maja 1993 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o prokuraturze, o Sądzie Najwyższym, o Trybunale Konstytucyjnym, o Krajowej Radzie Sądownictwa i o powołaniu sądów apelacyjnych (Dz. U. Nr 47, poz. 213).

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 1 oraz przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 4.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 5 ustawy wymienionej w przypisie 1.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może przekazać jednemu sądowi wojewódzkiemu rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych z właściwości innego sądu wojewódzkiego, a jednemu sądowi rejonowemu — rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy z właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających na obszarze tego samego województwa.

§ 4.⁷⁾ Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach apelacyjnych odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy i ubezpieczeń społecznych).

§ 5.⁸⁾ Do orzekania w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w § 1, 2 i 4, wyznacza się sędziów i ławników szczególnie obeznanymi z problematyką spraw pracowniczych, celami ubezpieczenia i potrzebami osób ubezpieczonych.

Art. 18. § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach rejonowych wydziały rodzinne i nieletnich (sądy rodzinne) w szczególności do spraw z zakresu:

- 1) prawa rodzinnego i opiekuńczego,
- 2) postępowania w sprawach nieletnich,
- 3) postępowania w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może przekazać jednemu sądowi rejonowemu rozpoznawanie spraw należących do kompetencji wydziału rodzinnego i nieletnich w zakresie właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających na obszarze tego samego województwa.

Art. 19. § 1.⁹⁾ Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach wojewódzkich oraz w sądach rejonowych, mających siedzibę w miastach będących siedzibą wojewodów, odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze).

§ 2. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może przekazać jednemu sądowi wojewódzkiemu rozpoznawanie spraw gospodarczych z właściwości innego sądu wojewódzkiego oraz utworzyć odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze) w innych sądach rejonowych niż określone w § 1.

§ 3. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 i 2, wyznacza się sędziów i ławników szczególnie obeznanymi z problematyką gospodarczą.

Art. 20. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, utworzy w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie odrębną jednostkę organizacyjną do spraw antymonopolowych (sąd antymonopolowy).

Art. 21. § 1.¹⁰⁾ Sądy dzielą się na wydziały. W zależności od potrzeb tworzy się wydziały karny i cywilny, a także inne wydziały, z uwzględnieniem rodzaju i liczby spraw wpływających do sądu.

§ 2. Wydziały tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Wydziałem kieruje przewodniczący, którym jest prezes, wiceprezes lub sędzia.

Art. 22. § 1. Sąd może pełnić czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności — i poza obszarem swojej właściwości, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości lub jeżeli przez to nastąpi znaczne zaoszczędzenie kosztów.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie stałych posiedzeń sądów (roków sądowych) poza siedzibą sądu.

Art. 23. § 1. W wypadkach przewidzianych w ustawach sądy są obowiązane spełniać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów oraz innych organów.

§ 2. Sądy są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów zagranicznych, jeżeli wzajemność jest zapewniona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości, jest wiążące dla sądu wezwanego.

§ 3. O spełnienie czynności należy zwrócić się do sądu, w którego okręgu czynność ma być wykonana.

Art. 24. § 1. Sędziego w jego czynnościach może zastąpić sędzia tego samego sądu, sądu równorzędnego lub wyższego albo niższego.

§ 2.¹¹⁾ W składzie sądzącym może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądzącego. Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu wojewódzkiego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników oraz w składzie jednego sędziego.

Art. 25. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć sędziego dodatkowego do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy.

§ 2. Sędzia dodatkowy bierze udział w naradzie i głosowaniu, jeżeli jeden z sędziów nie może uczestniczyć w składzie sądzącym.

Art. 26. Spełnienie czynności przez innego sędziego niż ten, który był do niej powołany według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

Art. 27.¹²⁾ § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa:

⁷⁾ Dodany przez art. 2 pkt 6 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁸⁾ Według numeracji i w brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 6 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 7 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 8 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 4.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 4.

- 1) urząd prowadzący rejestr skazanych,
- 2) sposób prowadzenia rejestru,
- 3) wysokość opłaty za udzielenie informacji z rejestru oraz sposób jej uiszczania.

§ 2. Dane z rejestru skazanych mogą być udostępniane do celów innych niż postępowanie karne, na wniosek osób, których dane te dotyczą, jak również zainteresowanych organów państwowych i samorządowych, zakładów pracy, a także jeżeli z faktem karalności danej osoby przepisy prawa lub umowy międzynarodowe wiążą określone skutki prawne innych podmiotów. Tryb udostępniania tych informacji i szczegółowe określenie podmiotów upoważnionych do ich otrzymywania ustala Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Art. 27^{1.13)} Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może powierzyć prowadzenie rejestru przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni, organizacji społeczno-zawodowych rolników i innych rejestrów, przekazane ustawami do właściwości sądów rejonowych, jednemu z nich dla dwu lub więcej tych sądów.

Rozdział 3

Organy sądów

Art. 28.¹⁴⁾ Organami sądów są:

- 1) w sądach apelacyjnych — prezes sądu, zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu apelacyjnego,
- 2) w sądach wojewódzkich — prezes sądu, zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu wojewódzkiego,
- 3) w sądach rejonowych — prezes sądu.

Art. 29.¹⁵⁾ § 1. Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów osobiście, przez właściwe organy lub wyznaczone osoby.

§ 2. Prezes sądu kieruje sądem i reprezentuje go na zewnątrz, pełni czynności administracji sądowej i inne czynności przewidziane w ustawie oraz w odrębnych przepisach.

§ 3. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów wojewódzkich i rejonowych na obszarze właściwości sądu apelacyjnego.

§ 4. Prezes sądu wojewódzkiego wykonuje czynności administracji sądowej w stosunku do sądów rejonowych na obszarze właściwości sądu wojewódzkiego oraz sprawuje nadzór nad działalnością tych sądów.

§ 5. Prezes sądu w zakresie administracji sądowej jest organem podległym Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 6. Prezesa sądu zastępuje wyznaczony wiceprezes lub sędzia.

Art. 29^{1.16)} § 1. Prezes sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu apelacyjnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać prezesa sądu apelacyjnego, jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw wobec kandydata większością dwóch trzecich głosów.

§ 3. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego lub z własnej inicjatywy po wysłuchaniu opinii prezesa tego sądu.

Art. 30.¹⁷⁾ § 1. Prezes sądu wojewódzkiego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu wojewódzkiego, sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu wojewódzkiego i opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego. Przepis art. 29¹ § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądów powszechnych, na wniosek prezesa danego sądu wojewódzkiego lub z własnej inicjatywy, po wysłuchaniu opinii prezesa tego sądu.

Art. 30^{1.18)} Prezes i wiceprezes sądu jest powoływany na okres czterech lat i nie może być powołany ponownie, jeżeli zajmował to samo stanowisko przez dwie kolejne kadencje.

Art. 31. (skreślony¹⁹⁾).

Art. 32. § 1.²⁰⁾ Osoby powołane do kierowania i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów mają prawo wglądu w czynności sądów, mogą żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień. Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą uchylać zarządzenia administracyjne niezgodne z prawem.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, mogą być obecne na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności.

§ 3. W razie stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą zwrócić na nie uwagę i żądać usunięcia skutków tego uchybienia.

Art. 33. Czynności, o których mowa w art. 29 i 32, nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy wymienionej w przypisie 4.

¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 9 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 10 ustawy wymienionej w przypisie 1 oraz przez art. 1 pkt 6 ustawy wymienionej w przypisie 4.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 ustawy wymienionej w przypisie 4; poprzednio dodany przez art. 2 pkt 11 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy wymienionej w przypisie 4; poprzednie zmiany wprowadzone przez art. 2 pkt 12 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁸⁾ Oznaczenie artykułu wprowadzone przez art. 2 pkt 12 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁹⁾ Przez art. 1 pkt 9 ustawy wymienionej w przypisie 4.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 ustawy wymienionej w przypisie 4.

Art. 34.²¹⁾ Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo tryb wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów przez organy i osoby do tego wyznaczone oraz podział zadań tego nadzoru pomiędzy prezesami sądów.

Art. 35.²²⁾ § 1. Prezes sądu wojewódzkiego zawiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego o stwierdzonych uchybieniach w działaniu tego sądu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 36.²³⁾ § 1. Sąd apelacyjny lub sąd wojewódzki jako sąd odwoławczy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi. Sąd apelacyjny lub sąd wojewódzki przed wytknięciem uchybienia może żądać wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie wpływa na rozstrzygnięcie sprawy.

§ 2. O wytknięciu uchybienia sąd apelacyjny lub sąd wojewódzki, o którym mowa w § 1, zawiadamia prezesa właściwego sądu, a o wypadkach poważniejszych uchybień — także Ministra Sprawiedliwości.

Art. 36.^{1. 24)} Sąd Najwyższy na wniosek Ministra Sprawiedliwości unieważnia prawomocne orzeczenie wydane w sprawie, która ze względu na osobę lub przedmiot nie podlegała orzecznictwu sądów w chwili orzekania, jeżeli w trybie postępowania sądowego orzeczenie to nie może być wzruszone.

Art. 37. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia:

- 1) ustala regulamin określający tryb wewnętrznego urzędowania sądów,
- 2) określa, po upływie jakiego czasu i z dopełnieniem jakich warunków akta spraw sądowych podlegają zniszczeniu w całości lub w części albo przekazaniu archiwom państwowym.

Art. 38.²⁵⁾ § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu wojewódzkiego składa się z sędziów sądu wojewódzkiego oraz delegatów sędziów sądów rejonowych działających na obszarze właściwości sądu wojewódzkiego. Delegatów sędziów sądów rejonowych, w liczbie równej liczbie sędziów sądu wojewódzkiego, wybierają, na okres dwóch lat, zebrania sędziów sądów rejonowych. Minister Sprawiedliwości ustala regulamin wyboru delegatów.

§ 2. Jeżeli zgromadzenie ogólne składa się z więcej niż stu członków, może być zastąpione przez zebranie przed-

stawicieli. Zgromadzenie ogólne ustala regulamin wyboru przedstawicieli oraz wskazuje sprawy, których rozpatrywanie powierza się zebraniu przedstawicieli.

§ 3. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) jest prezes sądu wojewódzkiego.

§ 4. Członkowie zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia (zebrania przedstawicieli). Dotyczy to również sędziów delegowanych do pełnienia czynności na podstawie art. 63. Pozostali sędziowie i asesory mogą brać udział w posiedzeniu zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) bez prawa głosowania i wyboru.

§ 5. Do podjęcia uchwał zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) jest wymagana obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Głosowanie jest tajne, jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia (zebrania przedstawicieli).

§ 6. Zgromadzenie ogólne (zebranie przedstawicieli) zbiera się co najmniej raz w roku; posiedzenia zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) zwołuje prezes sądu wojewódzkiego z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu wojewódzkiego, jednej piątej liczby członków zgromadzenia albo jednej piątej liczby sędziów danego obszaru sądu wojewódzkiego.

Art. 39.²⁶⁾ Zgromadzenie ogólne realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów spośród osób zaopiniowanych przez kolegium właściwego sądu,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 3) opiniuje kandydatów na stanowisko prezesa sądu wojewódzkiego oraz wyraża opinię w sprawie jego odwołania,
- 4) wysłuchuje informacji prezesa sądu wojewódzkiego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 5) ustala liczbę i wybiera członków kolegium sądu wojewódzkiego,
- 6) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu wojewódzkiego oraz omawia kierunki jego pracy.

Art. 40. § 1. Kolegium sądu wojewódzkiego składa się z czterech do dziesięciu członków, wybieranych przez zgromadzenie ogólne spośród jego członków. Przewodniczącym kolegium jest prezes sądu wojewódzkiego, a w razie jego nieobecności — zastępca przewodniczącego, wybierany przez kolegium spośród jego członków.

§ 2. Kadencja kolegium sądu wojewódzkiego trwa dwa lata.

§ 3. Do podjęcia uchwał jest wymagana obecność co najmniej dwóch trzecich składu kolegium sądu wojewódz-

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 13 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 14 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 15 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 11 ustawy wymienionej w przypisie 4.

²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 ustawy wymienionej w przypisie 4; poprzednie zmiany w § 1 wprowadzone przez art. 2 pkt 16 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 ustawy wymienionej w przypisie 4.

kiego. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości głosów przesądza głos przewodniczącego.

§ 4. Kolegium sądu wojewódzkiego zbiera się w zależności od potrzeb co najmniej raz na kwartał. Posiedzenia kolegium zwołuje prezes sądu wojewódzkiego z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej trzeciej liczby członków kolegium.

Art. 41.²⁷⁾ § 1. Kolegium sądu wojewódzkiego realizuje zadania określone w ustawie, nie zastrzeżone do wyłącznej właściwości zgromadzenia ogólnego, a w szczególności:

- 1) ustala podział czynności w sądach, określa zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom i zasady zastępstw sędziów,
- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu opinię o kandydatkach na stanowiska sędziów,
- 3) wyraża na wniosek prezesa sądu wojewódzkiego opinię o kandydatach na stanowiska wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego,
- 4) wyraża opinię o kandydatach na asesorów sądowych,
- 5) ustala projekt listy kandydatów na aplikantów sądowych,
- 6) ustala podział czynności w sądach,
- 7) powołuje i odwołuje przewodniczących wydziałów,
- 8) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
- 9) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu wojewódzkiego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
- 10) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów, a także w sprawach przedstawionych przez prezesa sądu wojewódzkiego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. W sprawach istotnych dla danego sądu rejonowego kolegium sądu wojewódzkiego może zasięgnąć opinii sędziów tego sądu, wyrażonej na zebraniu sędziów.

§ 3. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu wojewódzkiego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa sądu wojewódzkiego, po zasięgnięciu opinii prezesów sądów rejonowych co do podziału czynności w tych sądach.

Art. 41.^{1, 28)} Zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego składa się z sędziów tego sądu. Przepisy art. 38 § 2—6 oraz art. 39—41 stosuje się odpowiednio do zgromadzenia ogólnego sędziów i kolegium sądu apelacyjnego, z wyjątkiem art. 41 § 1 pkt 4.

Art. 41.^{2, 29)} § 1. Minister Sprawiedliwości ustala corocznie liczbę wolnych stanowisk sędziowskich dla poszczególnych sądów.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy wymienionej w przypisie 4; poprzednie zmiany wprowadzone przez art. 2 pkt 17 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 ustawy wymienionej w przypisie 4; uprzednio dodany przez art. 2 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 16 ustawy wymienionej w przypisie 4.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zgłosić Krajowej Radzie Sądownictwa — po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu — kandydatów na stanowiska sędziów sądów powszechnych.

Rozdział 4

Utrzymanie powagi sądu

Art. 42. § 1. Przewodniczący sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydalic z sali rozpraw.

§ 2. Osoby biorące udział w sprawie sąd może wydalic tylko wtedy, gdy mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności przy czynnościach sądowych nadal zachowują się w sposób określony w § 1.

Art. 43. § 1. W razie cięższego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia lub karą pozbawienia wolności do 7 dni; osobie pozbawionej wolności można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

§ 2. Za ubliżenie w piśmie powadze sądu lub użycie wyrazów obraźliwych sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia, niezależnie od jego odpowiedzialności za ten czyn przewidzianej w innej ustawie.

§ 3. Jeżeli czynu określonego w § 1 i 2 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd — zamiast wymierzenia kary — zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach wojskowych; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę wojskową w obronie cywilnej.

Art. 44. § 1. Postanowienie o ukaraniu karą porządkową (art. 43 § 1 i 2) jest natychmiast wykonalne, nie podlega zaskarżeniu oraz nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za ten sam czyn.

§ 2. W razie niemożności ściągnięcia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do 7 dni.

Art. 45. Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzane przez sąd nie mają zastosowania do sędziów i ławników, należących do składu orzekającego, oraz do prokuratora, adwokata i radcy prawnego, biorących udział w sprawie.

Art. 46. Sąd może wydalic z sali rozpraw publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania się.

Art. 47. Sędziemu dokonującemu czynności sądowej jednoosobowo przysługują prawa przewodniczącego i sądu przewidziane w art. 42, 43 i 46.

Dział II
SĘDZIOWIE

Rozdział 1

Niezawisłość sędziowska

Art. 48. Sędziowie są w sprawowaniu swojego urzędu niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 49. Niezawisłość sędziego nie wyłącza obowiązku spełniania zleceń w zakresie administracji sądowej. Sędzia może jednak żądać, aby zlecenie doręczono mu na piśmie.

Art. 50. § 1. Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej wolno podejmować tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

§ 2. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności właściwy sąd dyscyplinarny może polecić niezwłoczne zwolnienie sędziego zatrzymanego na gorącym uczynku.

§ 3. W terminie 7 dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej przysługuje organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu zażalenie do właściwego sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej.

§ 4. Za wykroczenia sędzia odpowiada tylko dyscyplinarnie.

Rozdział 2

Powoływanie i odwoływanie sędziów

Art. 51.³⁰⁾ § 1. Na stanowisko sędziego może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze,
- 4) odbył aplikację sądową lub prokuratorską,
- 5) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski,
- 6) pracował w charakterze asesora sądowego lub prokuratorskiego co najmniej rok,
- 7) ukończył 26 lat.

§ 2. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany ten, kto poza wymogami, o których mowa w § 1, posiada ponadto co najmniej pięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego.

³⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 19 ustawy wymienionej w przypisie 1.

§ 3. Na stanowisko sędziego w niepełnym wymiarze czasu pracy może być powołany profesor oraz doktor habilitowany nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytucie naukowo-badawczym i innej placówce naukowej.

Art. 52.³¹⁾ § 1. Wymagania, o których mowa w art. 51 § 1 pkt 4—6 i w § 2, nie dotyczą:

- 1) profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych,
- 2) prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury,
- 3) oficerów, którzy w sądach wojskowych i wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury zajmowali stanowiska sędziów, prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów,
- 4) arbitrów Państwowego Arbitrażu Gospodarczego,
- 5) adwokatów oraz radców prawnych, którzy wykonywali ten zawód co najmniej trzy lata,
- 6) notariuszy.

§ 2. Osoby wymienione w § 1 pkt 2—6 mogą być powołane na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego, jeżeli ponadto przez okres co najmniej pięcioletni zajmowały stanowisko lub wykonywały zawód, o którym mowa w tych przepisach.

Art. 52.^{1. 32)} § 1. Wnioski o powołanie na stanowiska sędziów organy sądów kierują do Krajowej Rady Sądownictwa za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, który może wyrazić swoją opinię o kandydatach.

§ 2. Jeżeli wnioski składane przez organy sądów nie zawierają dostatecznych danych o kandydatach, Minister Sprawiedliwości może żądać ich uzupełnienia.

Art. 53. Nie może być sędzią osoba, której małżonek wykonuje zawód adwokata. Nie może być sędzią również osoba, której krewny do drugiego stopnia lub powinowaty pierwszego stopnia wykonuje zawód adwokata na obszarze właściwości tego samego sądu wojewódzkiego.

Art. 54.³³⁾ Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami w tym samym wydziale sądu ani brać udziału w tym samym składzie orzekającym.

Art. 55.³⁴⁾ § 1. Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się z chwilą doręczenia mu aktu powołania.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 20 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 17 ustawy wymienionej w przypisie 4.

³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 21 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 4.

§ 2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia stanowiska w ciągu czternastu dni od dnia otrzymania aktu powołania, jeżeli nie oznaczono innego terminu.

§ 3. W razie nie usprawiedliwionego nieobjęcia stanowiska w terminie określonym w § 2, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

Art. 56. § 1. Przy powołaniu sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku sędziego służyć wiernie Narodowi Polskiemu, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”

§ 2. Sędzia, przechodząc na inne stanowisko sędziowskie, nie składa ponownie ślubowania.

Art. 57. § 1.³⁵⁾ Prezes sądu wojewódzkiego prowadzi dla każdego sędziego sądu rejonowego i sędziego sądu wojewódzkiego osobny wykaz służbowy, zawierający istotne dane dotyczące jego stosunków osobistych i służbowych. Prezes sądu apelacyjnego prowadzi taki wykaz dla sędziów sądu apelacyjnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa sposób prowadzenia wykazów służbowych.

Art. 58. Sędziowie są nieusuwalni ze swojego stanowiska, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w niniejszej ustawie.

Art. 59.³⁶⁾ § 1. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa odwołuje sędziego, jeżeli:

- 1) zrzekł się swojego stanowiska,
- 2) z powodu choroby lub ułomności został orzeczeniem komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego albo bez uzasadnionej przyczyny odmówił poddania się badaniu lekarskiemu takiej komisji, mimo uchwały kolegium sądu wojewódzkiego o potrzebie poddania się takiemu badaniu,
- 3) przekroczył 65 lat życia, chyba że Krajowa Rada Sądownictwa — z inicjatywy prezesa sądu wojewódzkiego, podjętej w stosunku do sędziego sądu rejonowego lub wojewódzkiego, bądź z inicjatywy prezesa sądu apelacyjnego, podjętej w stosunku do sędziego tego sądu, albo na wniosek sędziego — wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 lat,
- 4) zawarł związek małżeński z osobą, która wykonuje zawód adwokata i nie zaprzestała go wykonywać w terminie trzech miesięcy od zawarcia związku małżeńskiego.

³⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 22 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 23 ustawy wymienionej w przypisie 1.

§ 2. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa może odwołać sędziego, jeżeli z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby nieprzerwanie przez okres dłuższy niż rok. Do okresu tego wlicza się okresy poprzedniej przerwy w pełnieniu służby wskutek choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, jeżeli okres czynnej służby nie przekroczył trzydziestu dni.

§ 3. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa może odwołać sędziego, o którym mowa w art. 51 § 3, jeżeli sędzia ten zaprzestał wykonywania zatrudnienia w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych.

§ 4. Zrzeczenie się przez sędziego swojego stanowiska może nastąpić bez podania powodów.

§ 5. Sędzia uprawniony do świadczeń emerytalnych, pozostając na stanowisku sędziego po przekroczeniu 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę, pobiera świadczenie emerytalne i wynagrodzenie na zasadach ogólnych dotyczących emerytów wykonujących zatrudnienie. Przepisy art. 81 i 82 oraz 86 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z 1984 r. Nr 52, poz. 268 i 270, z 1986 r. Nr 1, poz. 1, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192, z 1990 r. Nr 10, poz. 58 i 61, Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 87, poz. 506, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 80, poz. 350 i Nr 94, poz. 422 oraz z 1992 r. Nr 21, poz. 84 i Nr 64, poz. 321) stosuje się.

§ 6. Sędzia odwołany z powodu wymienionego w § 1 pkt 1 ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych.

Art. 59^{1.37)} § 1. Prezydent, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, odwołuje sędziego, jeżeli sędzia sprzeniewierzył się zasadzie niezawisłości.

§ 2. Sprzeniewierzenie się zasadzie niezawisłości przez sędziego stwierdza sąd dyscyplinarny na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu apelacyjnego lub wojewódzkiego. Podstawą oceny sądu dyscyplinarnego w tej sprawie są czyny i okoliczności od początku zajmowania stanowiska sędziego.

§ 3. W postępowaniu w tych sprawach stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym, z tym że sąd dyscyplinarny rozpoznaje te sprawy w składzie pięciu sędziów. W razie zrzeczenia się przez sędziego stanowiska, postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza.

§ 4. W razie wszczęcia postępowania, o którym mowa w § 3, sąd dyscyplinarny zawiesza sędziego w czynnościach służbowych niezwłocznie z chwilą wszczęcia postępowania.

Art. 60. § 1. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu, chyba że na wniosek sędziego określono krótszy termin.

§ 2. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o wydaleniu ze służby sędziowskiej oraz prawomocne orze-

³⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 ustawy wymienionej w przypisie 4.

czenie sądu skazującego na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego, pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę stanowiska sędziego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

Rozdział 3

Zmiana stanowiska

Art. 61. § 1. Powołanie sędziego na inne stanowisko lub przeniesienie go na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

§ 2. Zgoda sędziego na przeniesienie nie jest wymagana w wypadkach:

- 1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu, ośrodka lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu,
- 2) zawarcia związku małżeńskiego pomiędzy sędziami danego sądu nie podzielonego na wydziały albo wskutek powstałej podległości służbowej pomiędzy sędziami-małżonkami,
- 3) pozostawania sędziego w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w stopniu określonym w art. 53 do osoby, która wykonuje zawód adwokata na obszarze właściwości tego samego sądu wojewódzkiego,
- 4)³⁸⁾ gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska sędziego na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, podjętej na wniosek kolegium właściwego sądu; przed podjęciem uchwały Krajowa Rada Sądownictwa wysłuchuje wyjaśnień sędziego, chyba że nie jest to możliwe,
- 5) przeniesienia w drodze dyscyplinarnej.

§ 3. Przeniesienie sędziego w wypadkach określonych w § 1 i 2 zarządza Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z przyczyn wymienionych w § 2 pkt 1 może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.

Art. 62. W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości, przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia, z wyjątkiem wypadku, gdy przeniesienie nastąpiło w drodze dyscyplinarnej lub na prośbę sędziego. Sędziemu przenoszonemu na jego prośbę Minister Sprawiedliwości, w szczególności uzasadnionych wypadkach, może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 63. § 1. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego za jego zgodą do pełnienia obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych w innym sądzie, Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego nawet bez jego zgody na okres nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku.

§ 3. Prezes sądu wojewódzkiego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu wojewódzkiego, może delegować sędziego do pełnienia obowiązków sędziego na obszarze właściwości tego samego sądu wojewódzkiego, jednakże na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku.

§ 4. Łączny czas delegacji na podstawie przepisów § 2 i 3 nie może przekraczać trzech miesięcy w ciągu roku.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określa szczegółowe zasady delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Rozdział 4

Obowiązki i prawa sędziów

Art. 64. § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

§ 2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 3. W okresie zajmowania stanowiska sędzia nie może należeć do partii politycznej ani brać udziału w żadnej działalności politycznej. Zakaz działalności politycznej nie dotyczy posła i senatora.

Art. 65. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.

Art. 66. Sędziowie na rozprawach używają stroju urzędowego. Wzór stroju określa Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Art. 67. § 1. Sędzia jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko poza jawną rozprawą sądową.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po ustaniu stosunku służbowego.

§ 3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości. W tych wypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego Minister Sprawiedliwości.

Art. 68.³⁹⁾ § 1. Sędzia sądu rejonowego oraz sędzia sądu wojewódzkiego nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody prezesa właściwego sądu wojewódzkiego, a prezes sądu wojewódzkiego

³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 24 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 25 ustawy wymienionej w przypisie 1.

— bez uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku naukowo-dydaktycznym, dydaktycznym lub naukowym, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 2. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziego albo mogło uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 3. O zamiarze podjęcia dodatkowego zatrudnienia, a także o podjęciu innego zajęcia sędziego jest obowiązany zawiadomić prezesa właściwego sądu wojewódzkiego, a prezes sądu wojewódzkiego — Ministra Sprawiedliwości. Prezes sądu wojewódzkiego w stosunku do sędziów, a Minister Sprawiedliwości w stosunku do prezesów sądów wojewódzkich, decydują o tym, czy podjęcie dodatkowego zatrudnienia na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 4. Jeżeli prezes sądu wojewódzkiego nie wyrazi zgody na zatrudnienie lub na zajęcie, o których mowa w § 1 i 2, sprawę, na wniosek sędziego, rozstrzyga kolegium właściwego sądu wojewódzkiego.

§ 5. Przepisy § 1—4 stosuje się odpowiednio do sędziego i prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 69. § 1. Żądania, przedstawienia i zażalenia w sprawach związanych ze swoim stanowiskiem sędziego może wnosić tylko w drodze służbowej. W takich sprawach sędzia nie może zwracać się do instytucji i osób postronnych ani podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

§ 2. W sprawach o roszczenia ze stosunku pracy sędziemu przysługuje droga sądowa.

Art. 70. Sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu wojewódzkiego o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje w charakterze strony lub uczestnika postępowania.

Art. 71.⁴⁰⁾ § 1. Wynagrodzenie zasadnicze sędziów równorzędnych sądów jest równe i stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska sędziego, wielokrotność przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej; wysokość wynagrodzenia sędziów sądów równorzędnych różnicuje staż pracy i pełnione funkcje.

§ 2. Przez przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej, o którym mowa w § 1, rozumie się przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w gospodarce narodowej bez wypłat z zysku, ogłaszane co kwartał przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w terminie do 7 dnia roboczego drugiego miesiąca każdego kwartału za kwartał poprzedni.

§ 3. Wynagrodzenie sędziów określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

Art. 72. § 1. Sędziemu przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:

- 1) 6 dni roboczych — po 10 latach pracy,
- 2) 12 dni roboczych — po 15 latach pracy.

§ 2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w sądzie lub prokuraturze na stanowiskach: aplikantów, asesorów, sędziów i prokuratorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

Art. 73. § 1. Sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub załatwienia ważnych spraw osobistych i rodzinnych.

§ 2. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy, a z innych przyczyn — miesiąca w ciągu roku kalendarzowego.

§ 3. Urlopu dla poratowania zdrowia nie można udzielić, jeżeli sędzia nie pełnił służby przez okres roku z powodu choroby.

§ 4. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości, a urlopu dla załatwienia ważnych spraw osobistych i rodzinnych — prezes sądu wojewódzkiego lub kierownik właściwej jednostki organizacyjnej, w której sędzia pełni służbę.

Art. 74. § 1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby sędzia otrzymuje wynagrodzenie, nie dłuższe jednak niż przez okres roku. W razie niemożności wykonywania pracy z innych powodów określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, sędziemu przysługują świadczenia przewidziane w tych przepisach.

§ 2. Za usprawiedliwioną nieobecność w pracy sędziemu przysługuje wynagrodzenie.

Art. 75.⁴¹⁾ § 1. Sędzia powinien mieszkać w miejscowości będącej siedzibą sądu, w którym pełni służbę. Prezes sądu wojewódzkiego w stosunku do sędziego sądu rejonowego oraz sędziego sądu wojewódzkiego, a prezes sądu apelacyjnego w stosunku do sędziego tego sądu w wyjątkowych wypadkach może wyrazić zgodę na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości.

§ 2. W razie uzyskania zgody na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości, sędziemu przysługuje zwrot kosztów przejazdu.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o prokuraturze, o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 100, poz. 443).

⁴¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 26 ustawy wymienionej w przypisie 1 oraz przez art. 1 pkt 20 ustawy wymienionej w przypisie 4.

Art. 76. § 1. Sędzia ma prawo do dodatkowej powierzchni mieszkalnej w postaci oddzielnej izby i zachowuje to uprawnienie również po przejściu na emeryturę lub rentę.

§ 2. Jeżeli przepisy przewidują wyższe opłaty z tytułu korzystania z oddzielnej izby, sędzia jest zwolniony od płacenia tej zwiększonej opłaty w okresie zajmowania stanowiska sędziego.

Art. 77.⁴²⁾ § 1. Sędziemu może być przyznana pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów, w drodze rozporządzenia, określi zasady planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w § 1.

Art. 78. Sędzia, któremu przyznano zaopatrzenie emerytalne lub rentowe, może używać dotychczasowego tytułu, z poprzedzeniem go określeniem „emerytowany”.

Art. 79. § 1. W razie powołania sędziego do niezawodowej służby wojskowej, jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Sędzia zachowuje jednak swoje stanowisko, a czas służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku sędziego.

§ 2. Inne szczególne uprawnienia związane ze stosunkiem służbowym sędziego powołanego do czynnej służby wojskowej i zwolnionego z tej służby normują przepisy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej lub przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

§ 3. Sędzia powołany do niezawodowej służby wojskowej odbywa ją w organach sądownictwa wojskowego.

Rozdział 5

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 80. § 1.⁴³⁾ Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych i uchybienia godności urzędu, sędzia odpowiada dyscyplinarnie.

§ 2. Sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym stanowiska sędziego.

Art. 81. § 1.⁴⁴⁾ Po upływie trzech lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia — ulega ono umorzeniu.

§ 2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy (Dz. U. Nr 89, poz. 517).

⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 ustawy wymienionej w przypisie 4.

⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 ustawy wymienionej w przypisie 4.

niz przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 82. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) usunięcie z zajmowanego stanowiska funkcyjnego,
- 4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,
- 5) wydalenie ze służby sędziowskiej.

§ 2. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 2—4 pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania przez okres trzech lat oraz niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu wojewódzkiego i sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconego stanowiska.

Art. 83. § 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów są powołane sądy dyscyplinarne:

- 1) w pierwszej instancji — Sąd Dyscyplinarny,
- 2) w drugiej instancji — Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

§ 2.⁴⁵⁾ Sądy dyscyplinarne składają się z sędziów wybranych — w liczbie wskazanej przez Krajową Radę Sądownictwa — przez zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zebranie zgromadzeń ogólnych sędziów sądów apelacyjnych i zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów w sądach wojewódzkich.

§ 3. Przewodniczących i wiceprzewodniczących sądów dyscyplinarnych wybierają spośród siebie sędziowie tych sądów.

§ 4. Sąd Dyscyplinarny oraz Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekają w składzie trzech sędziów.

§ 5. Przewodniczącego składu wyznacza przewodniczący sądu dyscyplinarnego.

§ 6. Sąd dyscyplinarny może orzekać na sesjach wyjazdowych w sądzie wojewódzkim, na obszarze właściwości którego obwiniony zajmuje stanowisko sędziego, chyba że sprzeciwia się temu dobro wymiaru sprawiedliwości.

§ 7. Kadencja sądów dyscyplinarnych trwa 4 lata.

§ 8. Obsługę administracyjną zapewnia sądom dyscyplinarnym Biuro Prezydialne Sądu Najwyższego.

Art. 84. § 1. Skład orzekający sądu dyscyplinarnego wyznacza przewodniczący tego sądu.

§ 2. Składowi orzekającemu sądu dyscyplinarnego przewodniczy przewodniczący tego sądu lub jego zastępca.

Art. 85.⁴⁶⁾ § 1. Rzecznika dyscyplinarnego wybiera kolegium właściwego sądu spośród sędziów danego sądu.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 27 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 ustawy wymienionej w przypisie 4.

§ 2. Rzecznik dyscyplinarny jest związany wskazaniem organu uprawnionego do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 86. Obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród sędziów.

Art. 87. § 1. Postępowanie dyscyplinarne toczy się z wyłączeniem jawności. Na rozprawie mogą być obecni sędziowie oraz asesory pełniący czynności sędziowskie.

§ 2. Orzeczenie dyscyplinarne można podać do wiadomości publicznej po jego uprawomocnieniu się, na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego.

§ 3. Protokołantem może być sędzia, asesor lub aplikant wyznaczony przez przewodniczącego sądu dyscyplinarnego w porozumieniu z prezesem właściwego sądu.

Art. 88. § 1.⁴⁷⁾ Rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub wojewódzkiego oraz kolegium sądu apelacyjnego lub wojewódzkiego, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, a także złożeniu wyjaśnień przez obwinionego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe.

§ 2. Sąd dyscyplinarny rozpoznaje wniosek i w razie jego uwzględnienia podejmuje uchwałę o wszczęciu postępowania. Uchwała powinna zawierać dokładne określenie czynu, który ma być przedmiotem postępowania. Odpis uchwały doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu organu, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania, kolegium sądu wojewódzkiego i obwinionemu.

§ 3. W terminie 7 dni od dnia doręczenia uchwały oddalającej wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przysługuje rzecznikowi dyscyplinarnemu i kolegium sądu wojewódzkiego zażalenie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego.

§ 4. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego oraz zażalenie powinny być rozpoznane w terminie 7 dni od dnia ich wpływu do sądu.

Art. 89. § 1. Wszczynając postępowanie dyscyplinarne, sąd wyznacza rozprawę.

§ 2. Pomiędzy podjęciem uchwały o wszczęciu postępowania a terminem rozprawy nie powinno upłynąć więcej niż 14 dni; postępowanie w pierwszej instancji powinno być zakończone w ciągu 6 tygodni od jego wszczęcia.

§ 3. Nie usprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 90. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego uchwałą o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinio-

nego lub jego obrońcy; w razie braku zgody wszczyna się w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Art. 91. W razie rozwiązania stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, adwokaturze lub jako radca prawny, sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Naczelnej Radzie Adwokackiej lub Krajowej Radzie Radców Prawnych.

Art. 92. Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę, o której mowa w art. 50 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 93. § 1. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, sąd dyscyplinarny podejmuje uchwałę w sprawie jego wszczęcia, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający; przepis art. 88 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli przeciwko sędziemu zapadł prawomocny wyrok pociągający za sobą w myśl ustawy utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który zarządza wydalenie ukaranego ze służby, chociażby wykonano już wyrok dyscyplinarny skazujący na karę łagodniejszą niż wydalenie.

Art. 94. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa.

Art. 95. Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje odwołanie obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu. Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie 7 dni od dnia jego wpływu do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

Art. 96.⁴⁸⁾ § 1. Po uprawomocnieniu się wyroku sądu dyscyplinarnego przewodniczący sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis wyroku Ministrowi Sprawiedliwości, a ponadto — prezesowi właściwego sądu i kolegium tego sądu.

§ 2. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości, a co do kar wymienionych w art. 82 § 1 pkt 1 i 2 — do prezesa sądu wojewódzkiego oraz do prezesa sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów tego sądu.

Art. 97. § 1. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego.

§ 2. Po upływie trzech lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 82 § 1 pkt 1—4, a po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się

⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 ustawy wymienionej w przypisie 4; poprzednie zmiany wprowadzone przez art. 2 pkt 28 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 29 ustawy wymienionej w przypisie 1.

wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 82 § 1 pkt 5, Minister Sprawiedliwości, na wniosek ukaranego, zarządza usunięcie odpisu wyroku z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego.

Art. 98. § 1. Od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne rewizję nadzwyczajną do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego mogą wnieść Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozpoznaje rewizję nadzwyczajną w składzie siedmiu sędziów, z tym że przewodniczącym składu jest sędzia Sądu Najwyższego.

§ 3. Rewizję nadzwyczajną na niekorzyść obwinionego można wnieść tylko w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 4. Niedopuszczalna jest rewizja nadzwyczajna od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego zapadłego w następstwie rozpoznania rewizji nadzwyczajnej.

§ 5. Rewizję nadzwyczajną od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego rozpoznaje Wyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie siedmiu sędziów, z wyłączeniem sędziów, którzy wydali zaskarżone orzeczenie.

Art. 99. O wznowienie postępowania dyscyplinarnego mogą również wystąpić Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości.

Art. 100. § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić, jeżeli umorzenie postępowania lub wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub od wydania wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogły uzasadnić skazanie lub wymierzenie kary surowszej.

§ 2. Wznowienie postępowania na korzyść skazanego może nastąpić także po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadnić niewinność lub wymierzenie kary łagodniejszej.

§ 3. W razie śmierci skazanego, wniosek o wznowienie postępowania mogą złożyć jego małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, przysposabiający lub przysposobiony oraz rzecznik dyscyplinarny.

Art. 101. Rozstrzygnięcia zapadające w toku postępowania dyscyplinarnego wymagają z urzędu uzasadnienia na piśmie i doręczenia ich stronom.

Art. 102. W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 6

Zawieszenie w czynnościach służbowych

Art. 103. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie.

Art. 104. § 1. Jeżeli sędziego zatrzymano z powodu schwytania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego powaga sądu lub istotne interesy służbowe wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, prezes sądu może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych aż do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny.

§ 2. O zarządzeniu, o którym mowa w § 1, prezes sądu zawiadamia sąd dyscyplinarny, który niezwłocznie wydaje uchwałę w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchyla zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności.

Art. 105. § 1. W wypadkach przewidzianych w art. 50 oraz w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchylenia zarządzenia o przerwie, o której mowa w art. 104 § 1, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego oraz sędziego, chyba że nie jest to możliwe.

§ 2. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach służbowych sędziemu przysługuje zażalenie, a rzecznikowi dyscyplinarnemu — także na uchwałę, o której mowa w art. 104 § 2, o uchyleniu zarządzenia o przerwie; zażalenie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

§ 3. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji.

Art. 106. Zawieszenie w czynnościach służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny uchylił je wcześniej.

Dział III (wygasły⁴⁹⁾)

Dział IV

APLIKANCI I ASESORZY SĄDOWI

Art. 111. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego i sekretariatów sądowych oraz uzyskaniu wiedzy potrzebnej do zajmowania stanowiska sędziego.

⁴⁹⁾ Na podstawie art. 12 ustawy z dnia 16 października 1992 r. — Przepisy wprowadzające ustawę o orderach i odznaczeniach, uchylające przepisy o tytułach honorowych oraz zmieniające niektóre ustawy (Dz. U. Nr 90, poz. 451); tekst wygasłych przepisów zamieszczono w obwieszczeniu.

Art. 112. Aplikantem sądowym może być mianowany ten, kto odpowiada wymaganiom określonym w art. 51 pkt 1—3.

Art. 113.⁵⁰⁾ § 1. Stosunek pracy z aplikantem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania, z dniem określonym w akcie mianowania.

§ 2. Aplikanta sądowego mianuje i zwalnia prezes sądu apelacyjnego.

§ 3. Mianowanie aplikanta następuje po przeprowadzeniu konkursu przez prezesa sądu apelacyjnego. Szczegółowy tryb przeprowadzania konkursu określa Minister Sprawiedliwości.

§ 4. Przed podjęciem pracy aplikant sądowy składa wobec prezesa sądu apelacyjnego ślubowanie według roty przewidzianej dla urzędników państwowych.

Art. 114.⁵¹⁾ § 1. Aplikacja sądowa trwa 2 lata.

§ 2. Po upływie okresu aplikacji aplikant składa egzamin sędziowski. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, aplikant może przystąpić do ponownego jego składania w ciągu roku od dnia egzaminu poprzedniego.

§ 3. Aplikant zostaje zwolniony w wypadku nieprzystąpienia do egzaminu, niedostatecznego wyniku egzaminu końcowego lub niemianowania go asesorem.

§ 4. Zezwolenia na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 2 można udzielić w razie stwierdzenia niemożności przystąpienia do egzaminu w tym terminie. Zezwolenia udziela prezes sądu wojewódzkiego.

Art. 115. § 1. Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym aplikanta, który ukończył aplikację sądową lub prokuratorską i zdał egzamin sędziowski lub prokuratorski.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich w sądzie rejonowym w oznaczonym zakresie i na czas określony, nie przekraczający dwóch lat, za zgodą kolegium sądu wojewódzkiego.

§ 3. Do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów. Minister Sprawiedliwości może jednak zwolnić asesora po uprzednim wypowiedzeniu za zgodą kolegium sądu wojewódzkiego; przepis art. 60 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 116.⁵²⁾ Do aplikantów sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 65, 69 § 1, art. 71 i 79 § 1 i 2.

⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 30 ustawy wymienionej w przypisie 1 oraz przez art. 1 pkt 25 ustawy wymienionej w przypisie 4.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy wymienionej w przypisie 4.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 31 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 117. Aplikant za naruszenie swoich obowiązków ponosi odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną na zasadach obowiązujących mianowanych urzędników państwowych.

Art. 118. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb mianowania, zmiany warunków pracy oraz rozwiązywania stosunku pracy, a także szczegółowe obowiązki związane z zajmowaniem stanowiska aplikanta, organizację aplikacji sądowej, zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia i postępowanie komisji egzaminacyjnej.

Art. 119. (skreślony⁵³⁾).

Dział V

KURATORZY, KOMORNICY, REFERENDARZE, SEKRETARZE I INNI PRACOWNICY SĄDOWI

Art. 120. § 1. W sądach działają kuratorzy sądowi (kuratorzy rodzinni i kuratorzy dla dorosłych), którzy wykonują czynności o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym i profilaktycznym oraz inne czynności określone w przepisach szczególnych.

§ 2. Kuratorzy sądowi pełnią swoje czynności zawodowo (kuratorzy zawodowi) albo społecznie (kuratorzy społeczni).

§ 3. Warunkiem mianowania na stanowisko kuratora zawodowego jest odbycie stażu pracy w sądzie i złożenie egzaminu. W szczególnie uzasadnionych wypadkach Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu wojewódzkiego może zwolnić od obowiązku odbycia stażu i złożenia egzaminu.

§ 4.⁵⁴⁾ Kuratora zawodowego mianuje i zwalnia prezes sądu wojewódzkiego.

§ 5.⁵⁴⁾ Do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 72 § 1 i art. 73.

Art. 121. § 1. W sądach rejonowych są zatrudnieni komornicy sądowi, którzy wykonują czynności egzekucyjne oraz inne czynności określone w ustawach.

§ 2. Bezpośredni nadzór nad działalnością komorników sprawuje prezes sądu rejonowego.

§ 3. Nadzór nad komornikami nie może wkraczać w dziedzinę podlegającą nadzorowi sądu według przepisów postępowania sądowego.

§ 4. Warunkiem mianowania na stanowisko komornika sądowego jest odbycie praktyki i złożenie egzaminu. Od odbycia praktyki i złożenia egzaminu są zwolnieni aplikanci sądowi, którzy złożyli egzamin sędziowski.

Art. 122. § 1. W sądach są zatrudnieni referendarze sądowi, którzy wykonują czynności administracyjne oraz

⁵³⁾ Przez art. 19 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 42.

⁵⁴⁾ Dodany przez art. 2 pkt 32 ustawy wymienionej w przypisie 1.

czynności z zakresu nadzoru nad pracą sekretariatów sądowych, określone przez prezesa sądu.

§ 2. Na stanowisku referendarza sądowego może być zatrudniony pracownik, który ma co najmniej pięcioletnią praktykę na stanowisku sekretarza sądowego.

Art. 123. § 1. W sądach są zatrudnieni sekretarze i inni pracownicy sądowi.

§ 2. Na stanowisku sekretarza sądowego może być zatrudniony pracownik sądowy, który odbył praktykę i złożył egzamin sekretarski. Od odbycia praktyki i złożenia egzaminu są zwolnieni aplikanci sądowi, którzy złożyli egzamin sędziowski.

Art. 124. § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa:

- 1) szczególne warunki mianowania na stanowisko kuratora zawodowego, szczególne obowiązki i prawa oraz organizację pracy kuratorów zawodowych w sądzie, zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowanie komisji egzaminacyjnej,
- 2) tryb powoływania i odwoływania kuratorów społecznych oraz szczegółowy zakres ich obowiązków i praw,
- 3) szczególne warunki mianowania na stanowisko komornika, sposób sprawowania jego zastępstwa, organizację praktyki, zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowanie komisji egzaminacyjnej,
- 4) szczególne warunki przyjęcia na stanowisko referendarza i sekretarza sądowego, organizację praktyki, zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowanie komisji egzaminacyjnej.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej określa wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w § 1.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może określać zasady i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, komorników, referendarzy i sekretarzy sądowych oraz innych pracowników sądowych.

Art. 125. Minister Sprawiedliwości określa:

- 1) organizację i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, a także kategorie pracowników sądowych obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak i warunki ich przydziału,
- 2) zasady tworzenia i organizację kancelarii komorniczych i ich system finansowo-księgowy.

Art. 126. § 1. Przy sądach mogą być ustanowieni biegli sądowi i tłumacze przysięgli.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa tryb ustanawiania biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, pełnienia przez nich czynności, zwalniania ich z funkcji oraz zasady i wysokość wynagrodzeń tłumaczy. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może również określać zasady powoływania i działania zespołów biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

Dział VI (skreślony⁵⁵⁾)

Dział VII

ŁAWNICY LUDOWI

Rozdział 1

Wybory ławników ludowych i ich kadencja

Art. 132. § 1. Ławnikiem może być wybrany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył 26 lat,
- 4) jest zatrudniony lub zamieszkuje w miejscu kandydowania co najmniej od roku.

§ 2. Do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ławnikiem powinna być wybrana osoba szczególnie obeznana z problematyką spraw pracowniczych, celami ubezpieczenia i potrzebami osób ubezpieczonych.

Art. 133. § 1. Ławnikami nie mogą być:

- 1) osoby zatrudnione w sądach powszechnych i innych sądach, państwowych biurach notarialnych^{55a)} oraz w prokuraturze,
- 2) osoby wchodzące w skład organów, od których orzeczenia można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego,
- 3)⁵⁶⁾ funkcjonariusze Policji oraz inne osoby zajmujące stanowiska związane ze ściganiem przestępstw,
- 4) adwokaci i aplikanci adwokaccy,
- 5) duchowni,
- 6) żołnierze w czynnej służbie wojskowej,
- 7) funkcjonariusze Służby Więziennej.

§ 2. Nie można być ławnikiem jednocześnie w więcej niż jednym sądzie.

Art. 134.⁵⁷⁾ § 1. Ławników do sądów wojewódzkich oraz do sądów rejonowych wybierają rady gmin, których obszar jest objęty właściwością tych sądów — w głosowaniu tajnym.

⁵⁵⁾ Przez art. 43 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234).

^{55a)} Państwowe biura notarialne zostały zniesione stosownie do art. 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Przepisy wprowadzające ustawę — Prawo o notariacie oraz o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o księgach wieczystych (Dz. U. Nr 22, poz. 92).

⁵⁶⁾ W brzmieniu uwzględniającym art. 153 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179).

⁵⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 37 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198).

§ 2. Wybory przygotowują gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Art. 135.⁵⁷⁾ § 1. Liczbę ławników wybieranych przez poszczególne rady gmin do wszystkich sądów działających na obszarze właściwości sądu wojewódzkiego, w tym także liczbę ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ustala kolegium sądu wojewódzkiego; liczbę ławników do poszczególnych sądów rejonowych ustala się po zasięgnięciu opinii tych sądów.

§ 2. Prezes sądu wojewódzkiego podaje liczbę ławników do wiadomości poszczególnym radom gmin najpóźniej na 30 dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 136. § 1.⁵⁸⁾ Kandydatów na ławników zgłaszają radom gmin prezesi sądów, zakłady pracy, stowarzyszenia, organizacje i związki zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, oraz co najmniej 25 obywateli mających czynne prawo wyborcze, zamieszkujących stale na danym terenie, w terminie do dnia 31 lipca ostatniego roku kadencji, w trybie, który określi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Kandydatów na ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zgłaszają w równej liczbie organy administracji państwowej oraz związki zawodowe.

Art. 137. § 1. Wybory ławników odbywają się najpóźniej w październiku roku kalendarzowego, w którym upływa kadencja dotychczasowych ławników.

§ 2.⁵⁹⁾ Przed przystąpieniem do wyborów rada gminy powołuje zespół, który przedstawia radzie gminy na sesji swoją opinię o zgłoszonych kandydatach.

Art. 138. § 1.⁵⁹⁾ Listę wybranych ławników wraz z dotyczącymi ich danymi rady gmin, które dokonały ich wyboru, przesyłają prezesom właściwych sądów najpóźniej do końca listopada. Spośród ławników znajdujących się na tej liście rady gmin wskazują ławników wybranych do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, wymieniając oddzielnie ławników spośród kandydatów zgłoszonych przez organy administracji państwowej oraz przez związki zawodowe.

§ 2. Prezes sądu wręcza ławnikom zawiadomienie o wyborze i odbiera od nich ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów.

§ 3. Po odebraniu ślubowania prezes sądu wpisuje ławnika na listę ławników, którzy mogą być wyznaczeni do orzekania, i wydaje mu legitymację.

Art. 139. § 1. Kadencja ławników sądów wojewódzkich i rejonowych trwa cztery lata kalendarzowe następujące po roku, w którym dokonano wyborów, jednak mandat ławnika wybranego dodatkowo wygasa z upływem kadencji ogółu ławników.

§ 2. Po upływie kadencji ławnik może brać udział jedynie w rozpoznawaniu sprawy rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, do czasu jej zakończenia.

Art. 140. § 1.⁵⁹⁾ Mandat ławnika wygasa w razie orzeczenia prawomocnym wyrokiem pozbawienia go praw publicznych. Wygaśnięcie mandatu z tego powodu stwierdza rada gminy, która wybrała ławnika.

§ 2.⁵⁹⁾ Rada gminy, która wybrała ławnika, może go odwołać z własnej inicjatywy lub na wniosek prezesa właściwego sądu w razie:

- 1) skazania go prawomocnym wyrokiem w wypadku innym niż określony w § 1,
- 2) niewykonywania obowiązków ławnika,
- 3) zachowania godzącego w powagę sądu,
- 4) niezdolności do wykonywania obowiązków ławnika.

Art. 141.⁶⁰⁾ § 1. Przed upływem kadencji mandat ławnika wygasa z dniem doręczenia mu zawiadomienia prezesa sądu o skreśleniu z listy ławników wskutek zrzeczenia się mandatu z ważnych przyczyn lub odwołania ławnika przez radę gminy.

§ 2. W czasie trwania kadencji nie powołuje się ławnika do pełnienia obowiązków w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalały na jego wybór, oraz w razie wszczęcia postępowania karnego przeciwko ławnikowi, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

§ 3. W razie zniesienia sądu, ośrodka zamiejscowego lub działu zamiejscowego — ławnicy tych jednostek stają się ławnikami sądów, które przejmują kompetencje zniesionych jednostek.

Art. 142.⁵⁹⁾ W razie potrzeby, zwłaszcza z powodu zmniejszenia się w czasie kadencji liczby ławników, rada gminy na wniosek prezesa sądu wojewódzkiego dokonuje uzupełnienia listy, wybierając nowych ławników w sposób określony w ustawie.

Rozdział 2

Prawa i obowiązki ławników

Art. 143. § 1. W zakresie orzekania ławnicy są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 37 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 57 oraz przez art. 1 pkt 27 ustawy wymienionej w przypisie 4.

⁵⁹⁾ Z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez art. 37 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 57.

⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 37 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 57 oraz przez art. 1 pkt 28 ustawy wymienionej w przypisie 4.

§ 2. Ławnik nie może przewodniczyć na rozprawie i naradzie ani też wykonywać czynności sędziego poza rozprawą, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 144. § 1. Ławnik może być wyznaczony do udziału w rozprawach do 12 dni w ciągu roku; liczba tych dni może być zwiększona przez prezesa sądu tylko z ważnych przyczyn, a zwłaszcza w wypadku konieczności zakończenia rozprawy z udziałem tego ławnika.

§ 2. Do udziału w rozprawie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych prezes sądu wyznacza jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez organ administracji państwowej i jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez związku zawodowe.

§ 3. Wyznaczając ławnika do udziału w rozprawie, zawiadamia się o tym jednocześnie zakład pracy zatrudniający ławnika.

Art. 144^{1, 61)} Do rozpoznawania przez sąd apelacyjny spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych prezes tego sądu wyznacza do składu orzekającego ławników z listy ławników powołanych do orzekania w tych sprawach w sądach wojewódzkich z obszaru właściwości sądu apelacyjnego.

Art. 145. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć jednego lub dwóch ławników dodatkowych do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy.

§ 2. W naradzie i głosowaniu ławnik dodatkowy bierze udział, jeżeli inny ławnik nie może uczestniczyć w składzie orzekającym.

Art. 146. § 1. Zakład pracy zatrudniający ławnika jest obowiązany zwolnić go od pracy na czas pełnienia czynności w sądzie.

§ 2. Za czas zwolnienia od pracy ławnik zachowuje prawo do pełnego wynagrodzenia oraz świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

§ 3. Ławnicy, którzy nie pozostają w stosunku pracy, otrzymują za czas wykonywania czynności w sądzie rekompensatę na zasadach określonych, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 147. Ławnicy zamieszkali poza siedzibą sądu otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według zasad ustalonych w tym zakresie dla sędziów.

Art. 148. § 1. Należności, o których mowa w art. 146 § 3 i art. 147, przyznaje prezes właściwego sądu.

§ 2.⁶²⁾ Od decyzji prezesa sądu rejonowego przysługuje odwołanie do prezesa sądu wojewódzkiego, a gdy decyzję w pierwszej instancji wydał prezes sądu wojewódzkiego lub prezes sądu apelacyjnego — do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 149. § 1. Ławnicy każdego sądu wybierają ze swego grona radę ławniczą, jej przewodniczącego i zastępców.

§ 2. Do zadań rady ławniczej należy w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników i ich reprezentowanie oraz pobudzanie działalności wychowawczej ławników w społeczeństwie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może określać szczegółowe zadania rady ławniczej oraz jej organizację i sposób działania.

Dział VIII

PRZEPISY SZCZEGÓLNE, ZMIANY W PRZEPISACH OBOWIĄZUJĄCYCH ORAZ PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Art. 150. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą do sędziów i innych pracowników sądowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 34, poz. 178 i 182, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, z 1991 r. Nr 55, poz. 234, Nr 88, poz. 400 i Nr 95, poz. 425 oraz z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451), a w sprawach nie uregulowanych także tą ustawą — przepisy Kodeksu pracy.

Art. 151. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o sędzie dla nieletnich, należy przez to rozumieć sąd rodzinny.

Art. 152. § 1. Tracą moc:

- 1) Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1964 r. Nr 6, poz. 40, z 1967 r. Nr 13, poz. 55, z 1969 r. Nr 13, poz. 98, z 1974 r. Nr 50, poz. 316, z 1975 r. Nr 16, poz. 91 i Nr 34, poz. 183, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, Nr 19, poz. 145, Nr 31, poz. 214, Nr 35, poz. 228 oraz z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 23, poz. 100),
- 2) ustawa z dnia 2 grudnia 1960 r. o ławnikach ludowych w sądach powszechnych (Dz. U. Nr 54, poz. 309, z 1970 r. Nr 16, poz. 136, z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i Nr 39, poz. 231 oraz z 1975 r. Nr 16, poz. 91).

§ 2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli nie są z nią sprzeczne.

⁶¹⁾ Dodany przez art. 2 pkt 33 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 34 ustawy wymienionej w przypisie 1.